

O wartości logicznej enigmatycznych odpowiedzi

On the logical value of enigmatic answers

Włodzimierz Lapis

Institute of Linguistics, Adam Mickiewicz University
Ul. Międzychodzka 5, 60-371 Poznań, POLAND

Abstract

The data discussed in the article have been collected from web pages and include sentences containing phrases: *I don't confirm* or *I don't deny* and compounds of both (also sentences containing synonymous phrases). The meaning of these sentences is discussed not only in their literal sense, but also in the intentional one (following the way of author's thinking) or in the interpretative one (how the meaning was understood by its recipient).

1. Wprowadzenie

W życiu codziennym coraz częściej spotykamy się z sytuacjami, gdy osoba pytana o to, „czy sytuacja ma się tak-a-tak?” daje enigmatyczną odpowiedź postaci nie potwierdzam lub nie zaprzeczam, czy też będącą złożeniem tych dwóch odpowiedzi (tj. np. postaci nie potwierdzam ani nie zaprzeczam). Jak często one padają? Przy pomocy jakich słów i wyrażeń są oddawane? Jaki ma to związek ze stanem faktycznym i z intencją osoby wypowiadającej te słowa co do zakresu odzwierciedlenia jej? Odnośnie jakich dziedzin są one używane (polityka, sport, gospodarka, nauka, inne)? W jakich sytuacjach się to dzieje? Czy są one ucieczką od wyrażenia prawdy czy tylko zamaskowaniem niewiedzy?

W oparciu o wiedzę autora niniejszego artykułu, żadne z tych zagadnień nie było dotychczas badane. Ponieważ jednak uznał on je za niezmiernie ciekawe, i to zarówno pod względem poznawczym, jak i możliwości praktycznego wykorzystania wyników ich analizy, w związku z powyższym wszystkie te zagadnienia poddał dokładnym badaniom, a następnie wyniki swej pracy ujął w niniejszym artykule.

Wszystkie dane do badań zaczerpnięte zostały z polskich zasobów Internetu na początku XI 2003 roku za pomocą wyszukiwarki www.szukacz.pl. Wybór takiej właśnie metody pozyskiwania danych został podyktowany jej prostotą i ogólną dostępnością.

2. Opis wyrażeń prostych

Tabela 1 zawiera zestawienia liczbowe wystąpień w polskich zasobach Internetu słów z I kolumny (w pierwszej części oznaczających potwierdzenie, a w drugiej – zaprzeczenia) w ogóle (w II kolumnie) i z przedrostkiem *nie* (w IV kolumnie); a w III kolumnie podano ile razy występują

one w polskich zasobach Internetu bezpośrednio nieopowiedziane słowem *nie*. W V kolumnie podano jaki procent wyników z II kolumny stanowią wyniki z IV kolumny (a więc z *nie* na początku w stosunku do wszystkich). Z kolei w kolumnie VI podano jaki odsetek wszystkich stanowią te, które nie wyrażają negatywnej sytuacji (tj. „potwierdzają” lub „nie zaprzeczają”).

Tabela 1. Zestawienia wystąpień poszczególnych słów i wyrażeń w polskich zasobach Internetu

LP	słowo	Wyniki				
		wszystkie	w tym		odsetek z <i>nie</i>	odsetek nienegatywnych (zacięniowanych)
			bez <i>nie</i> na początku	z <i>nie</i> na początku		
	I	II	III	IV	V	VI
1	potwierdzam	19 180	18 512	668	3,48%	96,52%
2	popieram	55 981	51 746	4 235	7,57%	92,43%
3	twierdzę	19 413	11 849	7 594	39,12%	60,88%
4	zapewniam	27 243	27 103	140	0,51%	99,49%
	RAZEM	121 817	109 180	12 637	10,37%	89,63%
5	zaprzeczam	3 543	1 090	2 453	69,24%	69,24%
6	oponuję	64	45	19	29,69%	29,69%
7	wykluczam	4 965	1 051	3 914	78,83%	78,83%
8	obalam	250	244	6	2,40%	2,40%
9	neguję	1 408	155	1 253	88,99%	88,99%
10	dementuję	799	750	49	6,13%	6,13%
	RAZEM	11 029	3 335	7 694	70,30%	74,73%
	OGÓLEM	132 846	112 515	20 331	15,30%	87,98%

I część (wyrażenia o rdzeniu pozytywnym)

II część (wyrażenia o rdzeniu negatywnym)

Jak wyraźnie widać z powyższej tabeli, w polskich zasobach Internetu zdecydowanie częściej występują słowa „potwierdzające” (tj. z I części) niż „negujące” (tj. z II części) - w powyższym zestawieniu aż ok. 11 razy, gdyż: $121\ 817 / 11\ 029 \approx 11,05$.

Analogicznie wyrażenia „nienegatywne” (kolumna VI) stanowią też zdecydowaną większość (87,98 %) ogółu rozpatrywanych wyrażeń.

Przypatrzmy się obecnie liczbom zapisanym w inwersie. Na poniższym diagramie podane są w analogicznym rozmieszczeniu, jednak dodatkowo zaopatrzone stosownym opisem.

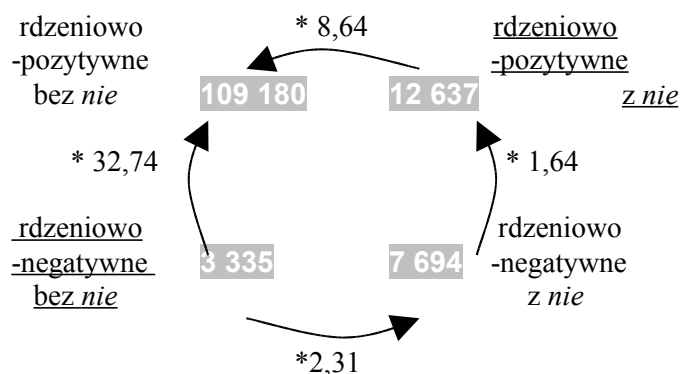

Diagram 1. Zależności liczebne między poszczególnymi typami wyrażeń prostych

Jak widać z diagramu 1, wyrażen rdzeniowo-pozytywnych jest więcej od rdzeniowo-negatywnych, i to zarówno gdy występują one jako pojedyncze słowa, jak i wtedy gdy owe słowa występują w konkatenacji z *nie* (strzałki pionowe na powyższym diagramie – o odpowiednio 32,74 i 1,64 raza częściej). Spróbujmy wytłumaczyć te zależności. Sytuacja taka spowodowana jest zapewne faktem, że rozmówcy wolą stosować wyrażenie rdzeniowo-pozytywne od rdzeniowo-negatywnych. Jest to dosyć praktyczne, gdyż stosując wyrażenie rdzeniowo-pozytywne, mamy klarowną i zarazem naturalną sytuację: stwierdzenie bez negacji znaczy TAK, a z negacją NIE. Z kolei w przypadku stosowania stwierdzeń rdzeniowo-negatywnych jest na odwrót, a więc nienaturalnie, a nadto – dla przeciętnego użytkownika – w przypadku stwierdzeń rdzeniowo-negatywnych z negacją dochodzi problem jak rozumieć występujące w nim podwójne przeczenie.

Zauważmy jeszcze, że stosunek pierwszej z powyższych zależności (a więc odnoszących się do wyrażen bez *nie*) do drugiej z nich (a więc odnoszących się do wyrażen z *nie*) wynosi aż $32,74 / 1,64 \approx 19,96$. Zapewne wynika to nie tyle z małej liczby wyrażen rdzeniowo-negatywnych bez *nie*, ile raczej ze stosunkowo dużej liczby wyrażen rdzeniowo-negatywnych z *nie*. Dodajmy, że wyrażenia rdzeniowo-negatywne z *nie*, to znaczeniowo prawie to samo co rdzeniowo-pozytywne bez *nie*, a tych (jak wiemy) jest najwięcej. Łącznie nazwijmy je potencjalnie-pozytywnymi (na diagramie oznaczone je bez podkreślenia).

Zauważmy od razu, że i wyrażenia rdzeniowo-negatywne bez *nie* i rdzeniowo-pozytywne z *nie* również wyrażają prawie to samo (stąd też – analogicznie jak powyżej – możemy je nazwać potencjalnie-negatywnymi; na diagramie 1 zostały one oznaczone podkreśleniem). Widzimy ponadto, że na diagramie tym strzałki poziome zawsze „idą” od wyrażen potencjalnie-negatywnych (podkreślonych) do wyrażen potencjalnie-pozytywnych (niepodkreślonych). Oznacza to, że wyrażen potencjalnie-pozytywnych jest zawsze (tj. niezależnie od tego, w jakiej postaci są podane) więcej od wyrażen potencjalnie-negatywnych (stworzonych w oparciu o *nie*, poprzez dodanie lub odjęcie słowa *nie*). Wytłumaczenie tego faktu jest identyczne z zastosowanym w poprzednim akapicie.

Do powyższych wniosków można dojść również analizując dwie ostatnie kolumny w tabeli 1. Kolumna V świadczy o tym, że określenia z *nie* stanowią 15,30 % wszystkich, a kolumna VI, że potencjalnie-pozytywne 87,98% wszystkich.

3. Wartość logiczna wyrażen prostych

W poprzednim paragrafie wyróżniliśmy 4 kategorie „wyrażen prostych”:

- 1) rdzeniowo-pozytywne bez *nie*: *potwierdzam, popieram, twierdzą, zapewniam*;
- 2) rdzeniowo-negatywne bez *nie*: *zaprzeczam, oponuję, wykluczam, obalam, neguję, dementuję*;
- 3) rdzeniowo-pozytywne z *nie* (jak w 1), lecz poprzedzone przez *nie*;
- 4) rdzeniowo-negatywne z *nie* (jak w 2), lecz poprzedzone przez *nie*.

Pierwsze dwie kategorie nie wymagają większego wyjaśnienia – jest oczywiste, że gdy wypowiadamy twierdzenia ich typu (przy założeniu, że nie kłamiemy), to:

- w I przypadku – zgadzamy się z pewnym stanem rzeczy,
- w II przypadku – nie zgadzamy się z nim.

Gorzej ma się sprawa w przypadku pozostałych dwóch kategorii.

- 1) W przypadku kategorii trzeciej – wyrażenia *nie potwierdzam, nie popieram, nie twierdzą i nie zapewniam*, przy założeniu, że wypowiadająca je osoba mówi prawdę, wcale nie muszą znaczyć, że *de facto* jest tak, jak ona mówi. Może ona bowiem np. „nie potwierdzać” zewnątrz (słownie), a czynić tak jedynie wewnątrz („w głębi duszy”).
- 2) Podobnie jest w przypadku kategorii czwartej. Wyrażenia *nie zaprzeczam, nie oponuję, nie wykluczam, nie obalam, nie neguję, czy nie dementuję*, przy założeniu, że wypowiadająca je osoba mówi prawdę, wcale nie muszą znaczyć, że *de facto* jest tak, jak ona mówi. Może ona bowiem np. „nie negować” zewnątrz (słownie), a czynić tak jedynie wewnątrz („w głębi duszy”). Co niezmiernie istotne, dochodzi tu jeszcze jeden bardzo ważny aspekt. Mamy tu bowiem do czynienia z podwójnym przeczeniem (bo „nie negować” = „nie nie-potwierdzać”).

Jednak w przypadku tym wyrażenie tego typu bynajmniej nie musi oznaczać potwierdzenia, lecz np. coś pośredniego (np.: „Nie potwierdzam, ani nie neguję, bo wcale się na tym nie znam”). Logiczna zasada podwójnego przeczenia nie musi się więc tu stosować (i często, a nawet najczęściej, tak jest).

4. Opis wyrażen złożonych

Rozpatrzmy występujące w polskich zasobach Internetu wyrażenia będące złożeniem

- *nie popieram z nie zaprzeczam* (tabela 2),
- *i nie popieram z nie dementuję* (tabela 3).

Tabela 2. Złożenie „*nie popieram*” z „*nie zaprzeczam*”

wiersz	układ	(A)~P (A)~Z	(A)~Z (A)~P
1	AA	14 ⁽¹⁾	14
2	A(-)	2 ⁽²⁾	-
3	(-)A	119 ⁽³⁾	23 ⁽⁶⁾
4	(-)(-)	185	22
RAZEM		320	59

Tabela 3. Złożenie „*nie popieram*” z „*nie dementuję*”

wiersz	układ	(A)~P (A)~D	(A)~D (A)~P
1	AA	1	-
2	A(-)	-	-
3	(-)A	5	4
4	(-)(-)	1	-
RAZEM		7	4

Występujące w tych tabelach symbole oznaczają:

- A – *ani*,
- P – *popieram*,
- Z – *zaprzeczam*,
- D – *dementuję*,
- ~ – *nie*.

Ponadto, w tabelach tych:

- w nagłówkach kolumn, A jest w nawiasach, dla oznaczenia, że jedynie może w tych miejscach wystąpić słowo *ani*,
- zaś A występujące w nagłówkach wierszy oznacza, że na danej pozycji *ani* występuje, a (-) – że nie.

Wewnątrz tabeli 2, w 3 polach dodatkowo zaznaczono (w nawiasach okrągłych) ile wyrażen o omawianej strukturze istnieje „zanieczyszczonych” dodatkowymi słowami. Poniżej wypisano jaką przyjmują one postać:

- (1): Nie potwierdził i nie zaprzeczył. (1 raz),
- (2): Ani nie potwierdzam i nie zaprzeczam. (2 razy),
- (3): Nie potwierdzam niczego ani nie zaprzeczam. (1 raz),
- Nie potwierdzam więc ani nie zaprzeczam. (1 raz),
- Nie potwierdzam tego że (...) ani nie zaprzeczam. (1 raz),
- (6): Nie zaprzeczam tej teorii ani nie potwierdzam. (6 razy).

Z analizy tabel nr 2 i 3 wyciągamy następujące dwa wnioski:

- 1) *ani* raczej w tych wyrażeniach nie występuje, a szczególnie na I pozycji (wiersze 3 i 4 w obu tych tabelach),
- 2) w rozpatrywanych tu wyrażeniach, zdecydowanie częściej (w tabeli 2: $319 / 59 \approx 5,41$ raza, a w tabeli 3: $7 / 4 = 1,75$ raza) słowo *popieram* występuje przed słowem *zaprzeczam* (w tabeli 2) lub *dementuję* (w tabeli 3).

Przyjrzyjmy się obecnie uważniej wypowiedziom (słowo użyte w tej formie ze względu na rozróżnienie od wprowadzonej poniżej „wypowiedzi”), które posłużyły do skonstruowania tabel 2 i 3. W tym celu wyszczególniliśmy 6 typów owych wypowiedzeń:

- T – tytuł,
- I – wywiad,
- O – odpowiedź,
- W – wypowiedź,
- R – relacja (= W o O lub z zacytowaną O innej osoby),
- S – opowiadanie.

W **tabeli 3** były to wypowiedzenia:

W I kolumnie z danymi (wszystkie są W):

- 1) O zamiarze zakończenia przez Ignacoka dowiedziałem się niedawno z radia i ani nie potwierdzam, ani nie dementuję tej pogłoski. (1 raz),
- 2) No co, ponoć człowiek na trzeźwo też może się bawić, nie potwierdzam, nie dementuję .. takiego stanu jak trzeźwe myślenie nie znam. (5 razy),
- 3) Mówi się (sam tego nie próbowałem, więc nie potwierdzam ani nie dementuję), że można ten problem załatwić kupując jakąś tuleję, lub (...) (1 raz),

W II kolumnie z danymi (wszystkie są O):

- 4) Info o światłowodzie nie dementuję ani nie potwierdzam. (4 razy).

Tak więc wszystkie W najpierw odnoszą się do potwierdzania, a potem do dementowania. Z kolei wszystkie O na odwrót: najpierw odnoszą się do dementowania, a potem do potwierdzania.

Aby dokonać analogicznej analizy danych zawartych w **tabeli 2**, ponumerujmy występujące w niej zacieniowane pola z danymi: najpierw pierwszą kolumnę od góry do dołu (odpowiednio liczbami od 1 do 4), a następnie drugą kolumnę też od góry do dołu (tu odpowiednio liczbami od 5 do 8). Teraz wyniki tej analizy można już zaobserwować w poniższym zestawieniu (tabela 4).

Tabela 4. Charakterystyka ilościowa kategorii wypowiedzeń rozważanych w poszczególnych polach tabeli 2

		numer pola z danymi w tabeli 2								RA-ZEM
		1	2	3	4	5	6	7	8	
ka te go ria w yp o wi ed ze ń	T			3	5				5	13
	I	3		18	19	1			1	42
	O	1	2	13	46			1	5	68
	W	1		38	18			10	7	74
	R	9		47	96	13		12	4	181
	S									
RAZEM		14	2	119	185	14	0	23	22	379

Wnoskujemy z niej, że tego typu wypowiedzenia występują najczęściej w relacjach (181 razy – prawie połowa wszystkich przypadków), następnie w wypowiedziach (74 razy), odpowiedziach (68 razy) i wywiadach (41 razy), a najmniej w tytułach (13 razy) i opowiadaniu (1 raz).

Z kolei w poniższych dwóch tabelach (nr 5 i 6) podano, jakie dopowiedzenia dodane są do naszych wyrażeń: w tabeli 5 – odnośnie relacji (odnosi się więc ona do zacieniowanego wiersza tabeli 4), a w tabeli 6 – odnośnie pozostałych typów wypowiedzeń. Występująca w tabeli 5 λ (czyt.: lambda) oznacza słowo puste, a więc brak kontekstów.

Tabela 5. Ilościowa analiza kontekstów R z tabeli 4

Kontekst	numer pola z danymi w tab. 2								SU- MA	suma kategorii czasownika
	1	2	3	4	5	6	7	8		
lakonicznie odpowiada	1								1	29
odpowiedział jedynie	2								2	
enigmatycznie odpowiada			3						3	
Odpowiada			11	6			1	1	19	
tajemniczo zabrzmiała również odpowiedź				1					1	
dwuznaczna odpowiedź				1					1	
udziela znanej odpowiedzi				1					1	
odpowiada z uśmiechem				1					1	
Powiedział	1		10	24			3	3	41	44
tylko tyle miał do powiedzenia				2					2	
tyle miał do powiedzenia				1					1	
Mówi	1		8	26	4		1		40	45
tajemniczo mówi				2					2	
mówił z uśmiechem				3					3	
odparł	1			1					2	4
odparł klasyczną formułą			2						2	
posługuje się formułą				1					1	1
użył frazy					4				4	4
Skomentował			3	4			5		12	18
nie chce komentować				1					1	
Komentuje			2	3					5	
Ucina							2		2	4
ucina krótko				2					2	
wygłasza sentencję			1						1	1
Dodaje			1						1	1
stwierdził lakonicznie			1						1	6
Stwierdził			2	2					4	
stwierdził tylko				1					1	
Żartował			1						1	1
ujął całą sprawę				1					1	1
Usłyszeliśmy				2					2	2
Deklaruje				2					2	2
Skwitował				4					4	4
λ	3		2	4	5				14	14
S U M A	9	0	47	96	13	0	12	4	181	181

Tabela 6. *Typy pozostałych kontekstów z tabeli 4*

kontekst	typ wypowiedzeń	
	W	O
chciałoby się odpowiedzieć dyplomatycznie	1	
Odpowiedział	1	
odpowiedź brzmi		1
Mówi	1	
mogę tylko dyplomatycznie stwierdzić	2	
Powiedziała	1	
SUMA	6	1

Przypatrzymy się bliżej tabeli 5. Występujące w niej stwierdzenia nazywane są mianem:

- frazy (4 razy),
- sekwencji (1 raz),
- odpowiedzi (3 razy),
- formuły (3 razy).

Często akcentowane są ich lakoniczność i podawanie ich „na odczepne”. Możemy się o tym przekonać poprzez występujące w nich przymiotniki:

- lakonicznie (2 razy),
- tylko (3 razy),
- jedynie (2 razy),
- krótko (2 razy).

Wypowiedzenia tego typu są trudne do zinterpretowania, jako że są:

- enigmatyczne (3 razy),
- tajemnicze (3 razy).

Warto też zwrócić uwagę na fakt, że w zestawieniu tym współlistnieją wyrażenia przeciwstawne:

- skomentował (12 razy),
- nie chciał komentować (1 raz).

Przytoczone powyżej 4 dopowiedzenia niosą ze sobą również bezpośrednią informację o niechęci wyrażania się przez wypowiadającą je osobę.

Zbadajmy jeszcze, jakie czasowniki (czy też w jednym przypadku: wyrażenie czasownikowe) występują w wypowiedzeniach z poszczególnych kolumn z tabeli 5. Otóż:

- w kolumnie nr 1: *odpowiada, mówi, odpiera*;
- w kolumnie nr 5: *mówi, używa frazy*;
- w kolumnie nr 7: *odpowiada, mówi, komentuje i ucina*;
- w kolumnie nr 8: *odpowiada, mówi*;
- w kolumnach nr 2 i 6: brak;
- w kolumnach nr 3 i 4: prawie wszystkie występujące w tej tabeli.

Oprócz ujętych w tabelach 2 i 3 oddań faktu, że wypowiadająca je osoba „ani nie potwierdza ani nie zaprzecza” (czy też „ani nie potwierdza, ani nie dementuje”), spotykamy się z nimi w polskich zasobach Internetu jeszcze w następujących stwierdzeniach (występujących jednak już tylko pojedynczo; poniżej, zaraz za nimi, podano ich typy):

- I. w pierwszej części „ani nie potwierdzam” jest skonfrontowane z wykluczaniem, obalaniem i „wiadomo czym” – to oddane przez wielokropek (wszystkie po 1 raz):
- 1) Ani nie potwierdzam, ani nie wykluczam. R,

- 2) Ani nie potwierdzam ani ...:). O,
 3) Ani tej tezy nie obalam ani nie potwierdzam. O;
 II. w drugiej części „ani nie zaprzeczam” jest skonfrontowane z popieraniem, twierdzeniem, i zapewnianiem (również wszystkie po 1 raz):
 1) Nie popieram ani nie zaprzeczam. O;
 2) Nie twierdzą ani nie zaprzeczam. W;
 3) Nie zapewniam ani nie zaprzeczam. W.

4. Wartość logiczna wyrażeń złożonych

Ze względu na wymogi statystyczne (konkretnie – ze względu na liczebność materiały badawczego), do tego typu badań, nadają się jedynie te wyrażenia, które są złożeniem *nie popieram z nie popieram* (a więc wcześniej zestawione już w tabeli 2 i 4 – 379 sztuk).

Poniżej wypisujemy je wszystkie w dwóch tabelach:

- o w tabeli 7 – te, w których najpierw występuje fraza *nie potwierdzam*, a potem *nie zaprzeczam*,
- o w tabeli 8 – w odwrotnej kolejności.

Zastosowano w nich następujące oznaczenia:

- na oznaczenie typu: T, I, O, W, R i S – jak w paragrafie 3;
- w kolumnie „tekst”:
 - X-em zastąpiono rozpatrywaną frazę (dla przejrzystości tekstu), przy czy jeśli fraza ta ma w sobie jeszcze inne słowa (oprócz: *nie, potwierdzam, zaprzeczam, ani*) – to przytoczono ją całą, a słowa, które zostały przytoczone w poprzednim nawiasie podkreślono,
 - w inwersie podano te fragmenty wypowiedzi, które są znaczące do określenia wartości logicznej rozpatrywanej frazy,
 - w nawiasach kwadratowych ([...]) ujęto dopowiedzenia autora niniejszego artykułu, oddające kontekst, dzięki któremu można określić szukaną wartość logiczną,
 - / - rozdziela wypowiedzi dwóch rozmówców;
- liczba w kolumnie „ile” oznacza krotność wystąpienia danego tekstu w polskich zasobach Internetu.

Z kolei w trzech ostatnich kolumnach tych dwóch tabel podano hipotetyczne (gdyż jedynie według intuicyjnego rozumienia autora niniejszego tekstu) znaczenia tego typu wypowiedzeń:

- „X” w kolumnie „WNP” oznacza, że jej autor poprzez nią daje znać: „wiem, nie powiem” („bo nie chcę”, „bo nie mogę” lub „bo nie powinienem” – tego jednak już nie rozpatrywano, ze względu na większe prawdopodobieństwo popełnienia błędu podczas analizy, z którym z tych przypadków mamy do czynienia);
- „X” w kolumnie „NP” oznacza, że jej autor poprzez nią daje znać: „nie powiem”;
- w kolumnie „?” – poszczególne symbole oznaczają:
 - „+” – raczej tak,
 - „+?” – być może,
 - „-” – raczej nie,
 - „0” – trudno rozemnić które („wiem, nie powiem”, czy „nie wiem”).

Tak więc w każdym z wierszy tych tabel (oprócz ich nagłówek) dokładnie w jednym polu z trzech ostatnich kolumn musi coś się pojawić.

Tabela 7. Analiza logiczna tekstów z frazą „nie potwierdzam, nie zaprzeczam”
 (z ewentualnymi wtrąceniami)

Lp	typ	Tekst	ile	WNP	NW	?
1	O	Hmmm... a co do świni <u>ani nie potwierdzam</u> <u>nie zaprzeczam!</u>	2			+
2	O	X	11			0
3	O	Hehe, X.	7	X		

4	O	Hmm... X	3	X		
5	O	Hm..., odpowiedź brzmi: X :))	1			+
6	O	X. Można snuć domysły. Ja nikogo nie wskazywałem.	1			+
7	O	[mówiąc] językiem dyplomacji – X	1	X		
8	O	Anguś nie bredź, X	3			0
9	O	Nie potwierdzam... nie zaprzeczam...)	1			+
10	O	X. [na to komentarz kogoś innego:] więc coś w tym jest.])	1			+
11	O	X bo tam nie byłem	11		X	
12	O	X. Proszę dzwonić do Leona Pierwotniaka!	2	X		
13	O	Czyżby wykluczo się coś nowego? (...) / X / Czyli „wykluczo się coś nowego”	3			+
14	O	A więc powiem to tak: X, po prostu nie ma co robić sensacji, a nad propozycją jeszcze się zastanawiam.	7			+
15	O	Hm... guru ideałem? Niech pomyślę...Heh, lepiej znów dyplomatycznie: X	1			-
16	O	X. W każdym razie Monika ucieszyła się z pozdrowień :))	1			-
17	O	A może po prostu jestem ciemny ... / Powiem tak... Nie potwierdzam- nie zaprzeczam. Ale gratuluje za odwagę przyznania się do swojej ułomności	6			+
18	R	Zobowiązaliśmy się do zachowania nazwy banku w tajemnicy. Nie potwierdzam więc ani nie zaprzeczam	1			+
19	R	X	80			0
20	R	X – odpowiada z uśmiechem	1			+
21	R	X – mówił z uśmiechem na temat spekulacji	3			+
22	R	X. I proszę z mojej wypowiedzi nie wyciągać wniosków.	1			0
23	R	X. Ale z tego nie można wyciągać żadnych wniosków.	3			0
24	R	X i proszę z tego nie wyciągać żadnych wniosków.	1			0
25	R	Dziś mogę powiedzieć tylko tyle, że X [tej informacji].	1			+
26	R	X tej informacji.	4			0
27	R	Nie jestem kompetentny, więc X. – wygłasza sentencję	1	X		
28	R	Potwierdzam, że Emmanuel był w Monachium. X, że jest w Panathinaikosie.	1			+
29	R	X. Obowiązuje mnie tajemnica śledztwa.	1	X		
30	R	Nie chciał potwierdzić ani faktu głosowania, ani jego wyników – X – stwierdził.	1			+
31	R	Odparł klasyczną formułą: „X...”	2			0
32	R	X, że jest moja – żartował	1			+
33	R	Proszony o potwierdzenie informacji powiedział: - X	1			0
34	R	X, nic więcej w tej kwestii nie mam do powiedzenia.	1	X		
35	R	X, nic więcej w tej kwestii nie powiem.	1	X		
36	R	X. Muszę się nad tym poważnie zastanowić.	4		X	
37	R	X. Skoro tak podaje „Sport” to widać coś w tym musi być.	2			+
38	R	Trudno powiedzieć, skoro rozmowy trwają X	1		X	
39	R	X – powiedział nam nasz drugi informator	1		X	
40	R	Na to pytanie jest taka dobra odpowiedź: X	2			0
41	R	Ministerstwo Finansów, pytane o „interwencję”, nabrało wody w usta. – X	1			+
42	R	„Olympiakos? X... – tylko tyle miał do powiedzenia Jarosław Kołakowski	1			+
43	R	„Olympiakos? X...” – tylko tyle miał do powiedzenia Jarosław Kołakowski	1			+
44	R	„Olympiakos? X...” – tyle miał do powiedzenia Jarosław Kołakowski	1			+
45	R	„X” – tak rzecznik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odpowiada na pytanie o prawdziwość doniesień (...)	2			+
46	R	„X” – odpowiadali zgodnie Tenczyński i Frydrychowicz pytani, czy spotkali się.	2			+
47	R	Tajemniczo zabrzmiała również odpowiedź (...): - X	1			0
48	R	(...) próbował podłączyć się do tej inicjatywy, dwuznaczną odpowiedzią „X”	1			0
49	R	X. (...) Wszystko wyjaśni się w nocy – mówi	1	X		

50	R	za tydzień (piątek; godz. 20), miał ponownie zagościć na Łazienkowskiej telebeam. – X - mówi nam Piotr Strojau, rzecznik prasowy Legii.	1			+
51	R	Czy to będzie Kędziora? X. Nazwisko szkoleniowca podam w poniedziałek po podpisaniu umowy	1			+'
52	R	X. Ale wie pan, w każdej plotce jest cząstka prawdy	8			+
53	R	X, pracujemy nad tym	1			+'
54	R	Prezydent nie zaprzecza. X- tak Aleksander Kwaśniewski skomentował nasze informacje o (...)	2			+
55	R	X – skomentował ten fakt	1			0
56	R	X. Cała sprawa dopiero się rozkręca.	1			+'
57	R	X. Jutro i pojutrze „Czas” ukaże się na pewno. Reszta jest milczeniem.	1			-?
58	R	X - ucina krótko [człowiek, któremu prawo nakazuje apolityczność], gdy pytamy go, czy postanowił wrócić na lokalną scenę polityczną	2			+
59	R	Jednak Chińskie MSZ milczy. „X” – usłyszeliśmy w wypowiedzi rzecznika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.	1	X		
60	R	X. Wszystko zadecyduje się jutro	2		X	
61	R	Działacze sosnowieckiego klubu też nie chcą komentować ewentualnej fuzji: - X	1			+
62	R	Początkowo MON nabral woda w usta, posługując się formułą: „X”.	1			+'
63	R	X. Rzeczywiście mam kilka ofert i jadę na rozmowy, ale gdzie nie zdradzę.	1			+
64	R	X. Na razie nie chcę się na ten temat wypowiadać.	1	X		
65	R	Natomiast że to jest coś więcej niż plotka, że ma znaczne prawdopodobieństwo prawdy, świadczy o tym fakt, że kiedy to ja tak chlapnąłem i to powiedziałem, to zapytano prezesa Radia RMF FM i on nie potw... powiedział: X, co, prawda, obiegowo oznacza no takie słabe potwierdzenie, czyli przypuszczalnie to jest prawda	1			+
66	I	X	20			0
67	I	X ponieważ ta operacja jest w stanie realizacji.	1		X	
68	I	Nie zastosuję formuły: X. Odmawiam jakiegokolwiek odpowiedzi w sprawie, w której mogą być postawione prokuratorskie zarzuty.	9	X		
69	I	X. Nie zostało to udowodnione, a prokuratura takiego zarzutu nie postawiła.	1			+'
70	I	Pan to powiedział. Ja X. I proszę nie wyciągać z tego żadnych wniosków, jak klasyk kiedyś mówił.	1			+'
71	I	- X. (śmiech) /- To znaczy, że tak. Dziękuję.	1			+
72	I	Czy te informacje są prawdziwe? / X	1			0
73	I	Ja X i nie zamierzam tego zrobić w najbliższym czasie. Ja Pani nie powiem, czy rząd polski miał takie informacje, ale powtarzam, że rząd polski ma wystarczające informacje. / Ale Amerykanie potwierdzają. / Nie, żaden oficjalny czynnik nie potwierdził i nie zaprzeczył tej informacji.	1 *			+
74	I	[sprawy się pokomlikowały] Tak więc X.	1			0
75	I	Na to pytanie nie udzielę odpowiedzi. Powiem za to wymijająco jak kiedyś mówił w TVN'owym Agencie grubszy koleś. „X!”	1			+'
76	I	Wydajesz płytę, jesteś zadowolony z zarobionych na niej pieniędzy? / X, nie narzekam :-)	2			+
77	W	Nie potwierdzam niczego ani nie zaprzeczam	1			0
78	W	Nie potwierdzam tego że (...) ani nie zaprzeczam	1			+
79	W	X	25			0
80	W	X ;)	2	X		
81	W	X. Jedyne, co teraz mogę powiedzieć, to ...	2	X		
82	W	Na wszystkie pytania redakcyjne chciałoby się odpowiedzieć dyplomatycznie: X. Ale mimo lekkiego przestraszenia polityczna poprawnością spróbuję być szczerzy. Czy artysta potrzebuje Kościola? Oczywiście – tak!	1			+
83	W	X. Prowadzimy wiele projektów i trakcie trwania negocjacji nie informujemy o nich.	2	X		
84	W	Owo – X – ciągnęło się przez kilka miesięcy.	1			0

85	W	X spekulacjom prasowym.	1			0
86	W	X tej informacji mówił.	1			0
87	W	- Za wszelką cenę należy unikać ucieczki, krycia się, odpowiadania: „Bez komentarza”, „X”, „Nie mam nic do powiedzenia” itp. /jak udzielać wywiadu z zaskoczenia/	4			0
88	W	X, bo normalnie nie pamiętam	1		X	
89	W	Tego, czy (...) nie pamiętam – „X”	2		X	
90	W	Przeżyliśmy ponoć tylko dzięki temu, że on chwycił za kierownicę, X, bo własny atak śmiechu mnie zdekoncentrował.	2		X	
91	W	A jeśli chodzi o Andrzeja, mogę tylko dyplomatycznie stwierdzić: X.	2	X		
92	W	Dla dobrego reportera rzecznik jest co najwyżej świadkiem na końcu listy, który ma wygłosić nieśmiertelna formułę „X” albo pokrewny banał.	1	X		
93	W	...takom przyzwoito ze mnie robiu.... a ja X....	1			0
94	W	Twierdzi że jest przystojny – X... :))	1			0
95	W	Jeśli powiedziała: „X”...to chyba znaczy że jest Marta z Mariuszem.... a w ogóle to widać... w telewizji...nic przed nami nie ukryjesz	1			+
96	W	Chińczycy wierzyli w moc jadłospisu, który miał przynosić “dobrą aurę erotyczną”. X, ale w kręgach europejskich moc w tych sprawach przypisuje się raczej agatowi.	2			-
97	W	(...), Jeden do publicznego oświadczenia: “X”, (...) [zart - ilu specjalistów PR potrzeba do wymiany żarówki]	1			+
98	W	A może po prostu jestem ciemny ... :-l Powiem tak..Nie potwierdzam nie za-przeczam : Ale gratuluję za odwagę przyznania się do swojej ułomności : :	1			-
99	W	Nie chodzi o klub z Wrocławia. / Czy Pruszków? / X	1			+
100	T	X	3			0
101	T	Ja nie wiem, jak będę stał z robotą X	3		X	
102	T	X...:-) Do przyszłego tygodnia musi to pozostać tajemnicą, bo jeszcze nie wszystko jest pewne. Ale już niedługo będziemy o tym informować.	1			+
103	T	X ... coś bym i może powiedziała, ale czytają to nieletni, a nie chcę (...)	1	X		
104	S	Mówisz do Harona: X.	1			0

Tabela 8. Analiza logiczna tekstów z frazą „nie zaprzeczam, nie potwierdzam” (z ewentualnymi wtrąceniami)

Lp.	typ	tekst	ile	WNP	NW	?
1	T	X	5			0
2	I	X. Proszę nie oczekiwać ode mnie odpowiedzi na te kłopotliwe pytania.	1	X		
3	I	X. W służbach obowiązuje stara angielska zasada – o nazwiskach się nie mówi.	1	X		
4	O	X	2			0
5	O	Odpowiem dyplomatycznie. X, z naciskiem na to pierwsze.	4			-
6	W	X	5			0
7	W	Cóż..X	1	X		
8	W	Jedno jest pewne X	1			0
9	W	X, pierwszy raz słyszę.	1		X	
10	W	Ja naprawdę nie mogę jeszcze niczego ujawnić. Jednak z Anglią – X. Wciąż prowadzone są rozmowy i wszystko może zmienić się...	1			+
11	W	Ja naprawdę nie mogę jeszcze niczego ujawnić. Z Anglią X. Wciąż prowadzone są rozmowy i wszystko może zmienić się...	1			+
12	W	Czy będą zmiany w innych spółkach nie wykluczam. X. Po prostu będzie to wynikało na Walnych Zgromadzeniach, ...	1			+
13	W	...nie zaprzeczam tej teorii, ani nie potwierdzam ...	6			+
14	R	X	17			0

15	R	X tego.	1			0
16	R	X mówi. Wiem tylko, że ...	1			0
17	R	X tej informacji, wszystko się wyjaśni w dniu składania ofert.	2			0
18	R	X i proszę nie wyciągać z tego żadnych wniosków.	2			0
19	R	Oficer dyżurny policji zachował się jak skończony dyplomata: X. Funkcjonariusz tłumaczył, że w tym samym czasie wydarzył się ...	2		X	
20	R	Panie pośle, nie, dlatego że ja X. Ta fraza w ogóle mnie brzydzi, bo jest taka dość historycznie skompromitowana. Po raz pierwszy jej w życiu używam.	4			0

Przy analizie tych wypowiedzeń, autor niniejszego artykułu założył, że teksty tu odnoszą się do wcześniejszego stwierdzenia pozytywnego.

Poniższe tabele 9 i 10 są zestawieniem znaczeń wyrażen z poprzednich dwóch tabel (przy czym znaczek „+” zastępuje dotychczasowe dwa znaczki: „+” i „+””), a tabela 11 przedstawia sumę wyników z tabel 9 i 10.

Tabela 9. Podsumowanie wyników z Tabeli 7

	WNP	NW	0	+	-	SUMA
T	1	3	3	1		8
I	9	1	22	8		40
O	13	11	14	22	2	62
W	9	5	35	5	3	57
R	7	8	97	39	1	152
S			1			1
SUMA	39	28	172	75	6	320
% z 320	12,2	8,8	53,8	23,4	1,9	100
% bez 0 (tj. z 148)	26,4	18,9		50,7	4,0	100

Tabela 10. Podsumowanie wyników z Tabeli 8

	WNP	NW	0	+	-	SUMA
T			5			5
I	2					2
O			2		4	6
W	1	1	6	9		17
R		2	27			29
S						
SUMA	3	3	40	9	4	59
% z 59	5,1	5,1	67,8	15,3	6,8	100
% bez 0 (tj. z 19)	15,8	15,8		47,4	21,0	100

Tabela 11. Zsumowanie wyników z tabel 9 i 10

	WNP	NW	0	+	-	SUMA
T	1	3	8	1		13
I	11	1	22	8		42
O	13	11	16	22	6	68
W	10	6	41	14	3	74
R	7	10	124	39	1	181
S			1			1
SUMA	42	31	212	84	10	379

% z 379	11,1	8,2	55,9	22,2	2,6	100
% bez 0 (tj. z 167)	25,1	18,6		50,3	6,0	100

W tabelach tych omówienia wymagają jeszcze tylko ostatnie 2 ich wiersze. Otóż:

- przedostatni wiersz określa, jakim procentem wszystkich rozpatrywanych w tabeli wyników są te, które umieszczone są w danej jej kolumnie,
- ostatni wiersz określa, jakim procentem wszystkich rozpatrywanych w tabeli wyników są te, które umieszczone są w danej jej kolumnie, jednak z pominięciem tych, które wyszczególnione zostały w kolumnie „0”.

Spróbujmy wyciągnąć stosowne wnioski z tych tabel. W tym celu, wyróżnione w nich (ciemnym tłem) liczby ujmijmy w jednej tabeli:

Tabela 12. Zestawienie istotnych wyników z tabel 9 - 11

Lp.	typ tekstu	rozpatrywany w tabelach	0	WNP	NW	+	-
1	<i>nie potwierdzam, nie zaprzeczam</i>	7 i 9	53,8	26,4	18,9	50,7	4,0
2	<i>nie zaprzeczam, nie potwierdzam</i>	8 i 10	67,8	15,8	15,8	47,4	21,0
3	OBA POWYŻSZE	11	55,9	25,1	18,6	50,3	6,0

Widzimy z niej, że wiersz 1 i 3 są prawie identyczne, a wiersz 2 różni się od nich znacząco. Analizę wiersza 3 możemy pominąć, jako że:

- jest on prawie identyczny z wierszem nr 1,
- a do uogólnionej analizy konkretnej sytuacji lepiej jest (ze względu na wiarygodność) posłużyć się właściwym dla niej wierszem nr 1 lub 2.

Tak więc,

- w sytuacjach z 1. wiersza – w ponad co drugim przypadku,
 - w sytuacjach z 2. wiersza – w ponad 2/3 przypadkach,
- trudno jest określić, czy wypowiadająca daną sekwencję osoba wie, czy też nie wie to, o czym mówi (kolumna „0”).

Biorąc pod uwagę pozostałe sytuacje (tj., gdy możemy coś powiedzieć na temat tak enigmatycznie przedstawionej sytuacji), mamy następujący (składający się do 100 %) rozkład wyników:

- w obu sytuacjach, mniej więcej w 50 %-ach możemy wydedukować, że jednak „coś jest na rzeczy” (tj. że odpowiedź jest pozytywna – patrz kolumna „+”),
- „że tak nie jest” możemy wydedukować zdecydowanie częściej w 2. niż w 1. sytuacji (w stosunku 21 : 4 – kolumna „-”); tak więc zaczynając stwierdzenie od *nie zaprzeczam* które rzadziej występuje niż zaczynające się od *nie potwierdzam*, częściej się zaprzecza niż w drugim z tych przypadków,
- wobec (w przybliżeniu) równej liczby procent odpowiedzi na TAK (sytuacja a)), a „zawładnięcia” dużej liczby procent przez odpowiedź na NIE tekstu 2. typu, a małej liczby procent tekstu 1. typu (sytuacja b)), na pozostałe dwie sytuacje (WNP i NW), mniej procent mamy do rozkładu w sytuacji 2. (gdzie rozkładają się one po równo po ok. 16 %), a więcej w sytuacji 1. (gdzie z kolei dysponujemy w sumie 45 %-ami, które rozkładają się mniej więcej w stosunku 3 : 2 na korzyść WNP, a na niekorzyść sytuacji NW).

Powracając do analizy tabel 9 – 11, można jeszcze dopowiedzieć, że biorąc pod uwagę typ wypowiedzi (T, I, O, W, R i S), nie odgrywa on większej roli przy analizie znaczenia naszych enigmatycznych stwierdzeń. Właściwie można w tej kwestii jedynie dodać, że odpowiedzi na NIE pojawiły się jedynie w przypadku O, W, R (a więc nigdy w T, R i S).